

tudomásul vétetett.) 5. «Két koldusdiák», Mikszáth K.-tól. Ismertette Fried A. 8. o. t. (egyszerű érdemfokot nyert.) 6. A 2. számú dolgozat bírálata Téglás B. által. Erre a gyűlés feloszlott.

Pécsi felső kereskedelmi iskola okt. 20-án tartotta 3-ik önképzőköri gyűlését a következő tárgysorozattal: 1. «Váláskor» című költemény bírálása, melyet Löwy Mór 3. o. t. elvetett, azonban Bors Emil 2. oszt. tan. javítás mellett elfogadott. 2. «Temetői kép» című költemény bírálása, melyet Simon 3. o. t. és Schäffer Árpád 2. o. t. javítás mellett elfogadtak. Szerzője Kundler Ármán 2. o. t. 3. «Füstös korecsma» költemény bírálása. Hoffman Béla 3. o. t. és Kundler Ármán 2. o. t. egyhangulag elfogadták. Szerzője: Simon 3. o. t. 4. A könyvtárnok jelentése, mely szerint Jókai és Vas Gereben összes munkái a kör számára már megjöttek. 5. Bank-Bán keletkezésének viszonyai, ismertetés, tartotta Bodroghy Árpád 2. o. t. 6. Hymnus, Vörösmarty Mihálytól szavaltta Breuer Ödön 1. o. t. 7. Rab-asszony Kiss Józseftől, szavaltta Krausz Pál 2. o. t. 8. Öngyilkos, monolog Gabányitól, előadta Bodroghy Árpád. Ezzel a gyűlés véget ért.

A zombori m. kir. áll. főgymnásium «Arany János» önképzőköre szept. 14-én szombaton délután 4 órakor tartotta alakuló közgyűlését. Az ülést Major Károly tanár-elnök ur nyitotta meg egy szép beszédben buzgó munkásságra serkentve a szép számmal egybegyűlt tagokat. Majd Papp György 8. o. tan. mint korelnök vezetése alatt a kör hivatalnokainak megválasztásához fogott, meg a kandiáló bizottság ajánlása szerint, titkos szavazás után a következőképen esett meg: Ifjúsági elnök: Czinkler Kálmán 8. o. t. Titkár: Schlagetter Leo 8. o. t. Főjegyző: Késmárky Béla 7. o. t. Aljegyző: Ernst Ármán 6. o. t. Főpénztáros s egyersmind a 8. oszt. pénztárnoka, Késmárky József 8. o. tan. Ellenőre Körmöczy Ernő 8. o. tan.

A sepsi-szentgyörgyi ev. ref. Székely Mikó kollegium önképzőköre folyó hó 12-én tartotta meg 2. rendes gyűlését a következő tárgysorozattal: 1. Jegyzőkönyv-olvasás. 2. Bajkó Zsigmond 8. o. t. bírálta Bukovskij Géának 8. o. t.: «Berzsenyi Magyarokhoz» cz. Ódájának szép és műtani fejtegetése» cz. dolgozatát. Bíráló a művet sikerültnek mondotta, mit a kör el is fogadott. 3. Földes Gábor 8. o. t. felolvasta: Arany János «Tengeri hántás» cz. költeményéről irt tanulmányát. 4. Nagy György 7. o. t. elszavaltta: Vörösmarty «Szép Ilonka» cz. költeményét sikerült eredménnyel.

«Kosmos» műintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

5. Hinléder Ernő felolvasta az általa és Bleuer Lajos 8. o. t. által irt bírálatot Ignotusnak költeményeiről. Bírálók nem mondhatták sikerültnek e költeményeket.

A szentesi Horváth Mihály kör az aradi 13 dicső vértanu kivégeztetésének évfordulója alkalmából 1895. évi október hó 6-án délelőtt 10 órakor a főgymnasium disztermében gyászünnepélyt rendezett a következő programmal: 1. Elnöki megnyitó beszéd. 2. Elmélkedés Október 6-áról irta és felolvasta Volfinger Antal 8. o. t. 2. Okt. 6. Ábrányi Kornéltól, előadja Singer Emil 8. o. t. 4. Október 6. Stern István 8. o. tanulótól előadja Mohr Béla 8. o. t. 5. Bezáró beszéd.

A verseczi m. kir. állami főreáliskola önképzőköre f. hó 19-én alakult meg Kovalik János tanár ur elnöklété alatt. Aelnökké Fritz Jenő 8. oszt. tan; jegyzővé Lincza Livius 7. oszt. tan; titkárrá Waldherr József 8. oszt. tan; könyvtárnokká Brassován Uros 7. oszt. tan.

Szerkesztői üzenetek.

Zombor. Bizony nem mondhatjuk meg, hogy ki küldte be. Tóth J. Körmöczbánya. Ha iskolájuk képével pályázik, nagyon jól teszi. **Bergl I.** Kaposvár. Mindenesetre még ez évben megjelenik a «Vad Vadász», de hogy mikor, pontosan nem mondhatjuk meg. **Schiller B.** Kőszönjük. Örömmel látjuk Budapesten. A Kemény Zsigmond-ról szóló hosszabb tanulmányt lehetetlen decz. végén megkezdeni, mivel az év végén minden közleménynek be kell fejezve lenni. **Singer Leo.** A lap kérése miatt forduljon a kiadóhivatalhoz. **Juga J.** Ön is. **Schwartz S.** Sopron. Jól van, elküldjük. **B. J.** Debreczen. Nem vette észre a tréfa élet? A vers gördülő, de ne írjon hexameterekben, hisz azok divatja már rég megszűnt. **Alexandrinekben** verseljen, tehetsége van hozzá. **Jerzsabek I.** Brassó. 1. Igen. 2. Elég jók. A sakkalány nem jó, mert a sakknak csak 8 kockája van. 3. Egy kis türelemre van szüksége. **Kun B.** A verseket beosztottuk, csak a most közölt ciklus után kerülhet rájuk a sor. **Komáromi S.** Ez a dolgozat az öné. R. S. neve tévedésből került oda. **Hersch L. N.** Kanizsa. A kérdések közlésének idejét magunk sem mondhatjuk meg. Egyszer mikor nem is várja, megtalálja a lapban. **Leopold L.** Üdvözlét.

Kiadóhivatali üzenetek.

Tisztelettel kérjük előfizetőinket, legyenek szivesek az előfizetési összeget a kiadóhivatalba beküldve előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében akadály ne álljon elő.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:		SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:	
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL		Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.	
Fel évre	2 frt.	főgymnasiumi tanár.		HIRDETÉSEK	
Negyed évre	1 frt.	Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.		felvetetnek és jutányosan számíttatnak.	
Megjelenik minden vasárnap.					

Dr. SZLADITS KÁROLY.

A sub auspiciis regis, királyi kitüntetéssel doktorrá avatottak másodikát, dr. Szladits Károlyt mutatjuk be olvasóinknak.

Dr. Szladits Károly Duna-Szerdahely, Pozsony-megyében született, 1871. decz. 27-én. Atyja, ki előbb ügyvéd és szolgabíró volt, mint kir.

aljárásbíró halt meg fiatal korában, mikor a kis fiu alig volt 4¹/₂ éves, magára hagyva édes anyjával, ki vagyontalan lévén, csekély nyugdíjára volt szorulva életük fentartásában. Édes anyja csakhamar Pozsonyba költözött, a hol Szladits az elemi iskolát a gimnáziumot végezte. A pozsonyi kir. kath. főgimnáziumban járta mind a 8 osztályt s mindnyáját tiszta jelesen végezte, az érettségig pedig jelesen tette le. Már a 4. osztály óta óraadással kellett az élet-fenntartáshoz hozzájárulnia. Pozsonyban teljesen elsajátította a német nyelvet, azonkívül megtanult angolul és francziául. Nevelésére irányítólágot folyt be jó nagybátyja, Gutter János nyug. alezredes, ki mint katona, a test képzésére nagy súlyt helyezett. Megtanította őt úszni, korcsolyázni, vívni, lovagolni, s a mellett nagy gyalogutazásokat tettek együtt, így pl. bejárták gyalog Alsó-Ausztriát s az osztrák Alpések egy jó részét. Ugyanez a nagybátyja elvitte őt nagyobb utazásokra is, vele utazta be Svájcot, déli Németországot és Párisban is időzött.

Ő tanította meg a gyorsírásra is, melyben — a Gabelsberger Markovits-féle rendszer szerint — nagy gyakorlatra tett szert és több pályadíjat is nyert. A gimnáziumban főleg az irodalmi oktatás kötötte le, sok verset is irt, melyek közül egyet a «M. Ifjúság» pályázaton meg is dícsért és közölt. Az ifjúsági önképzőkörben tevékeny részt vett, a 8. osztályban titkára (= ifjúsági elnöke) is volt. Passzionátus szaváló volt s mint ilyen és mint ünnepi szónok sokszor szerepelt gimnáziumi ünnepeken.

Dr. Szladits mindig hálás szeretettel gondol a kedves vén gimnáziumra (a volt Klarissza-kolostor), a hol oly kitűnő férfiak voltak tanárai, mint Pirchala Imre, Sváby Pál, Dávid István, Helmár Ágost, Dolmányi Frigyes, dr. Tóth Sándor stb.

Budapestre jöve, az egyetem jogi karára iratkozott be. A megélhetés nehéz gondjai között jött Bpestre, de csakhamar, mindjárt az első év elején egy 300 arany-

forintos «Ferencz József-Erzsébet»-féle ösztöndíjat nyert el. Az egyetemen jogi tanulmányai mellett az angol és franczia művelésén felül neki látott az orosz nyelv elsajátításának. Alapvizsgálatait, valamint a három jogtudományi szigorlatot is kitüntetéssel tette le s doktori értekezését a kar egyhangulag elfogadta. Ezek alapján terjesztette fel a kar pártolólágot a királyi kitüntetésre.

tudomásul vétetett.) 5. «Két koldusdiák», Mikszáth K.-tól. Ismertette Fried A. 8. o. t. (egyszerű érdemfokot nyert.) 6. A 2. számú dolgozat bírálata Téglás B. által. Erre a gyűlés feloszlott.

Pécsi felső kereskedelmi iskola okt. 20-án tartotta 3-ik önképzőköri gyűlését a következő tárgysorozattal: 1. «Váláskor» című költemény bírálása, melyet Löwy Mór 3. o. t. elvetett, azonban Bors Emil 2. oszt. tan. javítás mellett elfogadott. 2. «Temetői kép» című költemény bírálása, melyet Simon 3. o. t. és Schaffer Árpád 2. o. t. javítás mellett elfogadtak. Szerzője Kundler Ármán 2. o. t. 3. «Füstös koresma» költemény bírálása. Hoffman Béla 3. o. t. és Kundler Ármán 2. o. t. egyhangúlag elfogadták. Szerzője: Simon 3. o. t. 4. A könyvtárnok jelentése, mely szerint Jókai és Vas Gereben összes munkái a kör számára már megjöltek. 5. Bank-Bán keletkezésének viszonyai, ismertetés, tartotta Bodroghy Árpád 2. o. t. 6. Hymnus, Vörösmarty Mihálytól szavaltta Breuer Ödön 1. o. t. 7. Rab-asszony Kiss Józseftől, szavaltta Krausz Pál 2. o. t. 8. Öngyilkos, monolog Gabányitól, előadta Bodroghy Árpád. Ezzel a gyűlés véget ért.

A zombori m. kir. áll. főgymnásium «Arany János» önképzőköre szept. 14-én szombatn délután 4 órakor tartotta alakuló közgyűlését. Az ülést Major Károly tanár-elnök ur nyitotta meg egy szép beszédben buzgó munkásságra serkentve a szép számmal egybegyűlt tagokat. Majd Papp György 8. o. tan. mint korelnök vezetése alatt a kör hivatalnokainak megválasztásához fogott, meg a kändaló bizottság ajánlása szerint, titkos szavazás útján a következőképen esett meg: Ifjúsági elnök: Czinkler Kálmán 8. o. t. Titkár: Schlagger Leo 8. o. t. Főjegyző: Késmárky Béla 7. o. t. Aljegyző: Ernst Ármán 6. o. t. Főpénztáros s egyersmind a 8. oszt. pénztárnoka, Késmárky József 8. o. tan. Ellenőre Körmöczy Ernő 8. o. tan.

A sepsi-szentgyörgyi ev. ref. Székely Mikó kollegium önképzőköre folyó hó 12-én tartotta meg 2. reudes gyűlését a következő tárgysorozattal: 1. Jegyzőkönyv-olvasás. 2. Bajkó Zsigmond 8. o. t. bírálta Bukovskij Gézának 8. o. t.: «Berzsenyi Magyarokhoz cz. Odájának szép és műtani fejtegetése» cz. dolgozatát. Bíráló a művet sikerültnek mondotta, mit a kör el is fogadott. 3. Földes Gábor 8. o. t. felolvasta: Arany János «Tengeri hántás» cz. költeményéről irt tanulmányát. 4. Nagy György 7. o. t. elszavaltta: Vörösmarty «Szép Ilonka» cz. költeményét sikerült eredménnyel.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

5. Hinléder Ernő felolvasta az általa és Bleuer Lajos 8. o. t. által irt bírálatot Ignotusnak költeményeiről. Bírálók nem mondhatták sikerültnek e költeményeket.

A szentesi Horváth Mihály kör az aradi 13 dicső vértanu kivégeztetésének évfordulója alkalmából 1895. évi október hó 6-án délelőtt 10 órakor a főgymnasium disztermében gyászünnepélyt rendezett a következő programmal: 1. Elnöki megnyitó beszéd. 2. Elmélkedés Október 6-áról irta és felolvasta Volffinger Antal 8. o. t. 2. Okt. 6. Ábrányi Kornéltól, előadja Singer Emil 8. o. t. 4. Október 6. Stern István 8. o. tanulótól előadja Mohr Béla 8. o. t. 5. Bezáró beszéd.

A verseczi m. kir. állami főreáliskola önképzőköre f. hó 19-én alakult meg Kovalik János tanár ur elnökle alatt. Alelnökké Fritz Jenő 8. oszt. tan; jegyzővé Lineza Livius 7. oszt. tan; titkárrá Waldherr József 8. oszt. tan; könyvtárnokká Brassóvá Uros 7. oszt. tan.

Szerkesztői üzenetek.

Zombor. Bizony nem mondhatjuk meg, hogy ki küldte be. Tóth J. Körmöczbánya. Ha iskolájuk képével pályázik, nagyon jól teszi. **Bergl I.** Kaposvár. Mindenesetre még ez évben megjelenik a «Vad Vadász», de hogy mikor, pontosan nem mondhatjuk meg. **Schiller B.** Köszönjük. Örömmel látjuk Budapest. A Kemény Zsigmond-ról szóló hosszabb tanulmányt lehetetlen decz. végén megkezdeni, mivel az év végén minden közleménynek be kell fejezve lenni. **Singer Leo.** A lap kesése miatt forduljon a kiadóhivatalhoz. **Juga J.** Ön is. **Schwarz S.** Sopron. Jól van, elküldjük. **B. J.** Debreczen. Nem vette észre a tréfa élet? A vers gördülő, de ne írjon hexameterekben, hisz azok divatjamar rég megszűnt. **Alexandrinekben** verseljen, tehetsége van hozzá. **Jerzsabek I.** Brassó. 1. Igen. 2. Elég jók. A sakktalány nem jó, mert a sakknak csak 8 kockája van. 3. Egy kis türelemre van szüksége. **Kun B.** A verseket beosztottuk, csak a most közölt ciklus után kerülhet rájuk a sor. **Komáromi S.** Ez a dolgozat az ön. R. S. neve tévedésből került oda. **Hersch L. N.** Kanizsa. A kérdések közlésének idejét magunk sem mondhatjuk meg. Egyszer mikor nem is várja, megtalálja a lapban. **Leopold L.** Üdvözlét.

Kiadóhivatali üzenetek.

Tisztelettel kérjük előfizetőinket, legyenek szivesek az előfizetési összeget a kiadóhivatalba beküldve előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében akadály ne álljon elő.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:

Egész évre ... .. 4 frt.
Fel évre ... .. 2 frt.
Negyed évre ... .. 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK

felvetetnek és jutányosan számítatnak.

Dr. SZLADITS KÁROLY.

A sub auspiciis regis, királyi kitüntetéssel doktorrá avatottak másodikát, dr. Szladits Károlyt mutatjuk be olvasóinknak.

Dr. Szladits Károly Duna-Szerdahelyt, Pozsony-megyében született, 1871. decz. 27-én. Atyja, ki előbb ügyvéd és szolgabíró volt, mint kir.

aljárásbíró halt meg fiatal korában, mikor a kis fiu alig volt 4¹/₂ éves, magára hagyva édes anyjával, ki vagyontalan lévén, csekély nyugdíjára volt szorulva életük fentartásában. Édes anyja csakhamar Pozsonyba költözött, a hol Szladits az elemi iskolás a gimnáziumot végezte. A pozsonyi kir. kath. főgimnáziumban járta mind a 8 osztályt s mindnyáját tiszta jelesen végezte, az érettségit pedig jelesen tette le. Már a 4. osztály óta óraadással kellett az életfenntartáshoz hozzájárulnia. Pozsonyban teljesen elsajátította a német nyelvet, azonkívül megtanult angolul és francziául. Nevelésére irányítólag folyt be jó nagybátyja, Gutter János nyug. alezredes, ki mint katona, a test képzésére nagy súlyt helyezett. Megtanította őt úszni, koresolyázni, vivni, lovagolni, s a mellett nagy gyalogutazásokat tettek együtt, így pl. bejárták gyalog Alsó-Ausztriát s az osztrák Alpések egy jó részét. Ugyanez a nagybátyja elvitte őt nagyobb utazásokra is, vele utazta be Svájcot, déli Németországot és Párisban is időzött.

Ő tanította meg a gyorsírásra is, melyben — a Gabelsberger-Markovits-féle rendszer szerint — nagy gyakorlatra tett szert és több pályadíjat is nyert. A gimnáziumban főleg az irodalmi oktatás kötötte le, sok verset is irt, melyek közül egyet a «M. Ifjúság» pályázaton meg is díesért és közölt. Az ifjúsági önképzőkörben tevékeny részt vett, a 8. osztályban titkára (= ifjúsági elnöke) is volt. Passzionátus szavaló volt s mint ilyen és mint ünnepi szónok sokszor szerepelt gimnáziumi ünnepeken.

Dr. Szladits mindig hálás szeretettel gondol a kedves vén gimnáziumra (a volt Klarissza-kolostor), a hol oly kitünő férfiak voltak tanárai, mint Pirchala Imre, Sváby Pál, Dávid István, Helmár Ágost, Dolmányi Frigyes, dr. Tóth Sándor stb.

Budapestre jöve, az egyetem jogi karára iratkozott be. A megélhetés nehéz gondolai között jött Bpestre, de csakhamar, mindjárt az első év elején egy 300 arany-

forintos «Ferencz József-Erzsébet»-féle ösztöndíjat nyert el. Az egyetemen jogi tanulmányai mellett az angol és franczia művelésén felül neki látott az orosz nyelv elsajátításának. Alapvizsgálatait, valamint a három jogtudományi szigorlatot is kitüntetéssel tette le s doktori értekezését a kar egyhangúlag elfogadta. Ezek alapján terjesztette fel a kar pártolólag a királyi kitüntetésre.

A VILÁGIRODALOM JELESEI.

— ARCZKÉPCSARNOK. —

LESSING GOTTHOLD EFRAIM.

(1729—1781.)

Lessing Gotthold Efraim, a német irodalom egyik óriása, 1729. jan. 22-én, a felsőlausitzi Camenz községben látta meg először a napvilágot. Apja, egy szigorú protestáns prédikátor, azt akarta, hogy fia kövesse pályáját, ezért is a lipcei egyetemre küldte. A fiatal Lessing azonban teológia helyett inkább gyakorlati tudományokkal és szép-művészetekkel foglalkozott, sőt megismerkedvén egy Mylius nevű költővel, dramatisálni kezdett. Atyja ezért ismét felügyelete alá vette, de ő most meg anakreoni dalokat költött. Mikor pedig Berlinbe került, Mendelssohn Mózes, a híres bölcsele, Mylius és Nicolai baráti körében teljesen az irodalomra adta magát: közzétett egy költeménykötetet, majd nagy tetszésben részesült szinpadí bírálatokat. 1750-ben Wittenbergába ment, itt kritizálta meg Klopstock Messiasát. Két esztendőig ismét Berlinben időzött. 1755-ben megkölti első drámáját (Miss Sara Sampson) s szakadatlan tevékenység közt 1757-ben Mendelssohnnal egy könyvkiadó vállalatba bocsátkozik. 1760-ban belép a katonsághoz; irodalmi munkásságát e körülmény nem akasztja meg, legjelesebb műveit itt termeli. Hire-neve széles Németországon elterjedt, 1767-ben Hamburgba hívják, melynek szinpadát az ő tudása és kitartó erélyessége nagyban föllendítette.

Hamburgban írta nagy hírű szinpadí tanulmányait. Már ekkor hazája legnagyobb tudósa volt, merész reformer irodalmi és társadalmi téren. E miatt számtalan kellemetlenséget kellett

elszenvednie. A hamburgi erkölcsi nehézségek arra készítették, hogy itt viselt tisztjét a wolffenbütteli könyvtáros állásával cserélje föl. 1775-ben, azon vágytól ösztökélve, melytől Göthe, Olaszországba utazott. Az áldott délszaki éghajlat azonban nem vehetett erőt elhatalmasodott betegségén, mely 1781. február 15-én sirba vitte.

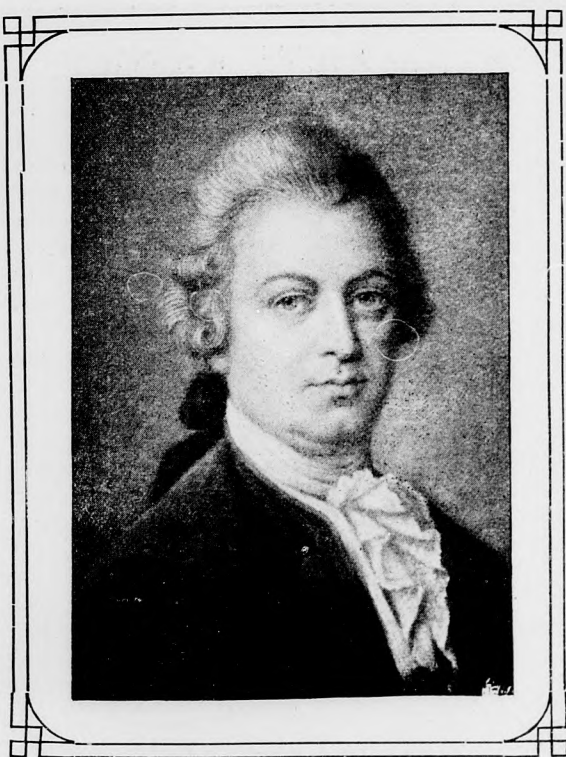
Lessing előtt egész élete folyamán egy czél lebegett: az igazság keresése. Ennek ellenében a rossz kiirtása foglalkoztatta és e hivatásnak bámulandó éleselméjűséggel felelt meg.

Irodalmi működése nagy és kiterjedt. Mint költő, nem volt az érzelmek embere, jelentéktelen lyrikus. Annál fontosabb tevékenysége a dráma terén, melyben korszakot alkot. Jellemtragédiái: Miss Sara Sampson (1755), Galotti Emilia (1771) óriási hatással adtak. Az örök időkre szóló Bölcs Náthán (1778) azon fölvilágosodott elvet hangoztatja, hogy nem a vallás, hanem az erkölcsi színvonal adja meg az egyén valódi értékét. A Bölcs Náthán versmértéke által tette meg Lessing az ötlábas jambust a

német dráma uralkodó metrumává. Vigjátékai: «Az ifju tudós», «A zsidók» és a legkitünőbb: «Barnhelmi Minna» (1765), melyben a németek a komédia mintaképét látják.

Megemlítettök még Lessingnek prózában írt meséi, ezen műfaj remekei. Fordulatosság, csattanósság és gazdag humor jellemzik.

Lessingnek valódi nagysága azonban prózai irataiban nyilatkozik. Énjében inkább uralkodott az értelem, mint a képzelet; költészete mintaszerű, de nem hevíti az olvasót. Poézisébe tudását fektette, de nem volt költő a szó szoros értelmében. Ellenkezőleg prózáját eddig még

egy német író sem szárnyalhatta túl. Hajlékonyság, világos tisztaság, eszme-él, logikusság egyesül benne. Ennek segélyével lett Lessing korának legnagyobb tudósa, legfélelmesebb vitatkozója, ki merész újításokkal terelte nemzete irodalmát helyes irányba. Számtalan vitaközécsapás csipős gúnynyal és ellenállhatlan érveléssel győzte le ellenfeleit. Eszhetika, bölcselet, archeológia, művészeti kérdések terén csudálatos otthonossággal forgolódott.

Laokoonjában (1768) a költészet és festészet között von párhuzamot és kifejti a művészetek lényegét. 1768—69-ben tette közzé «Hamburgi színműtan»-át, melyben megállapítja a drámai műfajoknak maiglan érvényes szabályait. Azon korban a francziák uralkodtak a szinpadon; Lessing kimutatta irányzatuk ferdeségeit (kivált Voltairet czáfolta le) és megtisztította, megszabadította az idegen nyügtől a német irodalmat.

Egész működésében a fölvilágosultság és szabadelvűség lelkes harcásának vallotta magát. Benső barátjával, Mendelssohnnal karöltve ekkeseredett irodalmi csatákban küzdött le századja előítéleteit. Elmondható, hogy korára oly mély, hathatós és üdvös befolyást alig gyakorolt valaki, mint ő.

Lessing szelleme a magyar irodalomra is kihat. Kazinczy bámulta őt és lefordította Barnhelmi Minnáját meg két tragédiáját. «Bölcs Náthán» Zichy Antal fordította le. A «Hamburgi dramaturgia» nyomán irogatta Bajza éles színi bírálatait; magából e munkából néhány részletet Egressy Gábor mutatott be nyelvünkön. A «Laokoon» Bánffy Zsigmond ültette át. (Olcso Könyvtár.) K. A.

Éz állhataflan herczeg.

(A Tanulók Lapja számára.)

Írta: BÖNGÉRFI JÁNOS.

(1. folytatás.)

A nép eleintén nem akart ugyan hinni saját füleinek se, a papok összenéztek, de a nemzet fölkennt királya szavával nem ellenkezettek.

Nincsenek boszorkányok! Hangzott végig az országban s a Kárpátok ormai le az Adriáig sokszorosán vissza hangoztatták a merész igéket. Mint a tenger morajló habjai, egyszerre csak megmozdult a butaságban elfásult néptömeg. Valami delejes erő hatotta át a nemzet megbénult tagjait. Az emberek mintegy újjá születni érezték magukat. A hosszú, sötét éjt világos, derült hajnal váltotta föl.

Mindenki föllelékzett. Mintha mázsányi kö esett volna le az emberek szívéből. Meg volt törve a jég, hogy a sulyos szellemi rabságot fölválthassa a szellemi szabadság.

És ez a bölcs király műve volt.

II.

Álmos herczeg.

Közel a Tiszához, ott a hol az Erdős-Kárpátok végső nyulványai elvesznek a nagy magyar síkságban, egy kissé emelkedettebb helyen fényes udvarház állott. Álmos herczeg, Szt. László király testvérének, Lampertnek a fia lakott benne.

Hangos volt a ház tája, de nem az örömszajtól. Az elégedetlenség moraja ütött itt tanyát. A ház ura naphosszat boszankodott és káromolt. A zsörtölődést eltanulta tőle a cselédség, s így, mint a viharkorbácsolta tenger, folyton háborgott a ház népe. Künn az udvaron a cselédség, benn a szobában a herczeg indulatoskodott.

Egy komor őszi napon nagy léptekkel mérte végig szobáját a ház ura, folyton zsörtölődvén:

— Szép rokonom a király, mondhatom. Velem, Horvátország királyával, ugy bánik, mint valami jött-menttel! Én, a ki egy ország kormányzója és királya voltam, most ebben a kicsi zugban huzódjam meg? Adta-vette kapzsi királya, talán bizony még szerencsemnek tartsam, hogy zárdába nem küldött vezekelni? Még nagybátyám, a vitéz László király, ennek a Könyvesnek esufolt jó rokonomnak az édes atya tett a horvátok királyává. Tehát jog és igazság szerint jussom van a királyi méltósághoz.

— Igazad van! — szólott egy behizelgő, mély hang. Rogger, az olasz származású gyónató pap, a herczeg legjobb barátja volt, a ki most lépett a szobába s örömmel hallgatta Álmos heves kifakadásait.

— Hozott isten! — felelte a herczeg. Eléje lépett s megrázta kezét.

— Nem vérlázító-e az, szent atya, a mit velem Kálmán művelt? Hát fölér Magyarország egy harmada Horvátországgal? Megelegettem-e én a herczegi czimmal, a ki királyi méltóságot viseltem?

Kapva-kapott az alkalmon az olasz pap, hogy a herczeg királya ellen még jobban felingerelje. Szívből gyűlölte ő is a fölvilágosodott, igazságos királyt, a miért senkinek visszaéléseit sem türte.

— Bizony nagy sértés történt veled, királyi herczeg. A király eljárását súlyosbítja az a tény, hogy ő neked rokonod. De olyan püpos,

kancsal szemü, sánta lábú embertől mást nem is várhatni. Annak a lelke nem is tiszta. Koromfekete az. Hisz az ördög bujt beléje. Csúf a teste, csúf a lelke is. Templomokat, tornyokat, zárdákat földig romboltat. Nem áttolja az istenek szentelt hajlékait meggyalázni. A népnek azt mondja, hogy ne higgyen a papoknak. Hiszen az nem is király, hanem istenkáromló gonosz lélek. Hallatlan az ő merészsége. A kereszténység feje, ő szentsége a pápa, kereszt-háborút hirdet a szent föld visszafoglalására. Kálmán egy szál vitézt sem küld. Sőt mit tesz? Az Európa minden részéből összegyűlt buzgó vitézeket ő, az apostoli király szétüzi, akárcsak a pogány török császár. Oh, milyen más király volt a kegyes Szent István! Mennyivel jobb király volt még ennek a szegény eltévelyedett léleknek az édes atyja, László is! Hej, most ugyan messze esett fájától az alma.

— Oh, papom! Te nagyon böles vagy. Látod, én csak személyes sérelmet láttam rokonom eljárásában. Azért türtem eddig megaláztatásomat. Magyar vér folyik ereimben, s az igazi magyar a maga érdekét mindig alárendeli a haza érdekének. Ez már nálunk nemzeti hagyomány. De most a haza, az édes magyar haza s a szeretett magyar nemzet sorsa forog kockán. Ezt már nem türhetem tovább. Nem, ennek a nemzetnek még élnie és virulnia kell. Nem lehet az ördög prédájává. Meg fogom szabadítani a lidércnyomástól, mely alatt nyög ez a szerencsétlen ország.

— Úgy beszéltél, a mint az keresztény magyar főúrhoz illik!

— Hát eddig talán kételkedtél vallásos hitemben?

— Kegyeségben eddig sem volt hiány. Te az anyaszentegyháznak hű fia vagy, azt tudom. Éppen nagyon szelíd lelkületűnek tartalak, a ki inkább békességre törekszik. Nem neked való a harc, a háború.

— Azt a rézangyalát, engem senki fia se tartson gyávanak. Az én megdicsőült apám nem a nyulak nemzetségéhez tartozott. Nekem is van karom s még fel tudom emelni a kardot. Meg fogom menteni a hazát.

— Szép a te buzdulásod, herceg! De félek, hogy nem lesz kitartható. Amolyan igazi magyar szalmatűz lakozik tebenned is, mint annyi más honfitársadban.

— Szent atya, ne sérted meg, mert tüstént rajtad mutatom meg annak a szalmatűznek az erejét!

— Csendesedjél, herceg, esenededjél! Én

az isten szolgálója vagyok. Tölem még az ostorozást is türelemmel kell elszenvedned.

— Bocsáss meg, szent atya. De a magyar hazafiságát ne gyalázd. Nem ismered te még a magyart. Szídhatód őt magát, elnevezheted mindennek, még nem haragszik meg. Sértheted atyját, anyját, atyafiságát: bár görbe szemmel néz reád, még mindig megbocsát. De ha hazáját s hazaszeretétét megbántod, ha kétségbevonod igaz magyar nemzeti érzületét, akkor nem ismer tréfát. Ilyenkor mindenre elkészülhetsz.

— Jól van, nemes herceg. Nem kételkedem föltett szándékodban. Esküdjél meg hát, hogy nem fogsz addig nyugodni, míg a szent korona a méltatlan Kálmán király fejét diszíti.

— Magyar ember nem szokott esküdni. Csak a becsületét köti le. De az adott szó szent és azt megtartja. Szavamat adom, hogy nem nyugosom, míg Kálmán lesz a király.

— Isten legyen segítségedre, nemes herceg. A magyar szent koronának viselésére náladnál méltóbbat nem ismerek. Te lész a magyarok királya.

Az olasz ármányos úton, vakond módjára akarta láb alól eltenni a királyt, de ez nem fér meg a magyar természettel. Álmos kijelentette, hogy csak nyílt sisakkal akar küzdeni a király ellen. Hadd tudja meg az egész nemzet a sérelmet, melyet az ország ellen elkövetett ura, a király.

(Folytatása következik)

Érdekes megfigyelések.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

Goerth Albrecht után írta és elbeszéli: LASZ SAMU.*

Bevezető.

A magyar ifjuság mindenha nagy és meleg érdeklődéssel volt a természet szépségeinek közvetlen megnyilatkozásai iránt. Szereti a szabad természetet az ő csudás, érdekes nagyszerűségében, állat- és növényvilágának gazdagságában és életének megannyi megkapó nyilvánulásaiban.

* L. S. győri főreálisk. tanár már a nyolczvanas évek elején sűrűn cikkezett a Csopey L. szerkesztette «Magyar Ifjuság Lapjába», népszerű term. tud. cikkekkel a Pesti Hírlap tarczarovatába, ő dolgozta át a magyar ifjuság számára Hebel híres «Schatzkästlein»-jét is. Az ismert ifj. író, a ki annyi szepet és érdekeset tudott már a multban is elbeszélni a magyar ifjuságnak, mi is rég munkatársaink közé soroztuk. Ezen érdekes közleményrel a népszerű tanár megkezdi munkásságát a T. L.-nál, melynek olvasói velünk együtt bizonyára szívesen üdvözlöik a tanár urat. Szerk.

A nagy, a szép, az örök természet állati és növényi egyéneinek gazdagságában, színompájában, kincses ereinek kiapadhatatlanságában évezrek óta a szemlélő, vizsgálódó ember elé tárja kincseit, hogy nézzük meg őket s olvasunk a kitörölhetetlen betűkben.

Es az ember megnézte őket; a mit látott, a mit tapasztalt összehordotta a könyvek, kötetek ezreihez, a foliások millióiba, ám azért ama töméntelen kincs között, odakünn a szabad természet ölében még mindig akadnak új meg új jelenségek, melyek megragadjak az éles szem figyelmét s szólnak egyben a mi szívünkhöz, a magyar ifjuság szívéhez, értelméhez.

Ilyen új s eddigelé a nyomtatott betűvel sehol meg nem örökített megfigyeléseket tett Goerth Albrecht, az insterburgi középiskola igazgatója.

Insterburg körülbelül akkora város, mint Győr, s odafönn fekszik Németországban, a gumbinnyi porosz kerület insterburgi járásában, melynek egyúttal székhelye is; ott, Insterburg mellett szakad az Inster az Angerappba, Königsbergától 90 kilométernyire.

Goerth, a természetnek nagy barátja lévén, töméntelen egyszerű és mégis érdekes megfigyeléseket tett az állatok nagy birodalmában, több ízben beszélgetett is észleléseiről a nagynevű Brehm Alfreddel, a ki kérve kérte, írnia le tapasztalatait, hadd okuljunk rajtuk és tanuljunk belőlük. De Goerth, egyre gyűjtögette bár tapasztalatait, közzétételükkel mindez ideig késett.

Időközben a nagy Brehmnek szeméire is reáborítottuk a halotti szemfedőt, meghalt. Odatért ő is a nagy természet ölére, melyet annyira szeretett, annyira imadott!

Goerth most váltja be a Brehmnek adott szavát, most teszi közzé érdekes naplóját, melyben felette megkapó részleteket olvasunk: a vakondokról, a temető- és csikbogarakról, a kakukról, a viperáról, a pacsirtáról és a halakról. Ezen állatok életnyilvánulásairól, háztartásukról és értelmi tehetségeiről oly sok szép és megkapó vonást közöl, hogy önkénytelenül tisztelőivé avat bennünket ez a derék tudós.

Magyar betűvel, magyar lapban im most jelennek meg először e megfigyelések, melyek nemcsak hogy sok-sok érdekes adattal gazdagítják az állatokról szóló eddigi ismertetéseket, hanem érdekes megvilágítással akárhány helyen ki is igazítják az eddigi téves ismereteinket.

Kétszeres becsűek tehát ezek a megfigyelések, és én, ki fiatal barátaimhoz az utolsó tizenöt év jártán az íróttal is oly sokszor

szóltam, örömmel ragadom meg ezt az alkalmat, hogy a «Tanulók Lapja» olvasóival ezt a naplót, a Goerth naplóját megismertessem.

S ezzel ifjú barátaim, át is adom a szót Goerthnek. Olvassátok!

I.

A vakondok.

Nősülesem előtt iskolámat, melynek igazgatója voltam, különböző gyűjteményekkel gazdagítottam; gyűjtöttem bogarakat, pillangókat, kagylókat, kőzeteket és ásványokat. Kedves tanítványaimmal, a kik ebben a munkában segédkeztek, sokszor künnjártam a szabad, a szép természetben. Sétáimmal annyira fölbresztettem tanulóimban a természet iránt való érdeklődést, hogy figyelemmel szemléltek, lestek minden tüneményt, sőt lépten-nyomon, fíradhatatlanul új meg új kutatásokon és fölfedezéseken járt az eszük.

Egyszer nagy örömmel egy eleven vakondot hoztak a fiúk.

Nyomban elhatároztam, hogy az állatkát ott fogom, megtartom és vizsgálódok rajta. Lakást is készítettem számára, egy faládika volt a kastélya, hossza 60—70 cm., szélessége 40 cm., magassága pedig 40—50 cm. lehetett s jó felébe porhanyós kerti földet tettem. Míg a lakását elkészítettük, a kis foglyot szabadjára hagytam a szobámba.

Szaglászva körül szaladgált a szobába, egyszer csak odaért a középső ajtó küszöbéhez s nagy hirtelenében, óh jaj! eltűnt az egyik repedésben, melyet az ajtó küszöbe mellett hagyott nyitva a hanyag asztalos, akkor, mikor a szobát padlózta.

Tanítványaim magammal együtt szomorkodva jaldultak bár fel a kis vendég elillanása miatt, de a mi fekete barátunk nem tért vissza többé. Csak a kaparászását, karmolását hallgattuk ott a padló fölött s azt tudtuk meg, hogy szökevényünk odalenn is elegendő helyet talált, jól is érzi magát s aligha tér vissza közénk.

A nagy zavarban hirtelen fölillant az eszemben az a tudat, hogy állatkánk felette jó étvágyú s úgy gondolkodtam, hogy valami kövér falattal majd csak kiesaljuk a rejtekéből.

Tanítványaim csakhamar pár halott egeret hoztak. Az egyik egeret odatettem a küszöb mellett levő nyílás elé s — lestem, vártam. Nem kellett sokáig várnom.

Néhány másodperc múlva úgy látszik kis barátunk finom szagló-szervével már is megismertelte a pecsenyét, mert hallottam, hogy a padló alatt nagy sebesen szalad a szoba tulsó széléről a nyílás felé. Alig hogy körül-

néztem, az egér már ott is volt a padló alatt. Körülbelül egy negyed óracsát engedtem neki a falatozásra, azután a második egeret tettem a padlóra, de a nyilástól vagy két lábnyira, kezemben kendővel — hogy a nyilást betömhessem — lesre álltam. Alig hogy elfoglaltam helyemet, az állatka már az új zsákmánynak is neszét vette. Finom, csupasz, vörösés orrmánykája legott föltűnt szaglászva, szimatolva a padló nyilásában, és a kis legény vastag, húsos, kézre emlékeztető, rövid mellő lábai segítségével csakhamar kiemelkedett a lyukból, odarohant az egérhez s hosszú ásókarmaival nagy hévvel fogott hozzá az egér hasának fölmetzéséhez és a kibuggyant belek felfalásához.

Miközben imígy foglalatoskodott, én a kendővel betömtem mögötte szökésének útját, a mentőnyilást. Erre a vakondok abban hagyták az evést, szaladva jött visszafelé, hogy — szökhessék. Már késő volt. Mikor észrevette, hogy nem szökhettek, csakhamar beletörődött sorsába, mert legott odarohant a kikezdett egérhez és hangos csemcegéssel folytatta a lakmározást.

Falánksága e mellett bámulatosan nagy volt. Miközben a kis hullának egyes tagjait marcangolta és tépegette, egész teste idegesen remegett. Hogy ezt a falánkságot és mohóságot még jobban szemügyre vehessem, farkánál fogva megragadtam az egerecskét, hogy elvegyem tőle. Erre ő nagyot fújt, miként a kigyó avagy kis macska szokott, keményen beleharapott zsákmányába s így vonszoltatta magát a padló másik végéig.

Mikor egy pillanatra abba hagytam az ellenkezést, ő hirtelen mérges nyivákolással neki ugrott az egyik kezemnek és oly élesen beleharapott, hogy megszeppenve s a támadástól meglepetve, azon pillanatban elkaptam a kezemet az egér farkától. Mihelyt foglyom észrevette, hogy a zsákmány csak az övé, újra a régi mohósággal evett tovább. Az egérből egy szemernyit sem hagyott. Erre aztán, bármily mérgesen fujt is magából és nyivákol is, megragadtam az urat és a készen álló lakásába helyeztem.

Rögtön a föld alá ásta magát és ott is maradt.

A ládikára üveglapokat borítottam, egyik sarkában pedig egy pléhdoboznak 1½ cm. mély födelecskéjét, kupakját mélyesztettem a homokba (oly formán, hogy a kis bádóg széle egy szintbe került a földdel) s vizet öntöttem bele.

Akként okoskodtam ugyanis, hogy ennek a ragadozó állatának, mely oly mohón falja a

húst, az emésztéshez, no meg élete fenntartáshoz is, nyilván vízre is leszen szüksége. Készülődéseim közben tanítványaim, a kik a vendég iránt mód felett érdeklődtek, halott egereket, halacskákat s néhány halott verebet hoztak. Ismervén foglyom nagy falánkságát, még egy darab nyers húst is hozattam.

A vakondok csakhamar kényelmesen elhelyezkedett lakásában: a körülményekből erre következtettem. A föld színén lyuk volt, ez a nyílás volt a rézsútosan lefelé vezető csőnek bejárója. A mennyeiben a második egér elköltése óta már körülbelül félóra múlt el, meg akartam tudni, vajjon nincsen-e ismét étvágya vendégemnek; egy halott halacskát tettem a lyuk elé. Néhány másodperc múlva a telhetetlen, örökké éhes kis állat legott kibukkant a lyukból, megragadta a halat, és hátrálva szaladt villámgyorsasággal a föld alatti lakásába. Alkalmasint nagyobbacska üreget vájhatott ott már magának, mert mihelyest egy második, majd egy harmadik halat, azután egeret és egy darab húst tettem eléje, mindezt nagy mohósággal czipelte le a föld alá.

Bizonyosan éléskamarákat készít az állatka és mindazt odaviszi, a mit nyomban felfalni nem képes. Miután oly sok élelemre van az állatnak szüksége, ezt a gondoskodást természetesen találok. A vakondok mindenestre még jól be is falatozhatott, lakmározhatott odalenn a föld alatt, mert kis vártatva kijött a lyukból és odasielt az itatóhoz.

Ivasközben egészen odahajolt az edény fölé és orrmánykáját a vízbe tolvá, lepetyelve itta a vizet nyelvével, akár a kutya. Nagyon szomjas lehetett, mert úgyszólván az egész csészét kiürítette. Azután, mint a ki dolgát jól végezte, legott a mélységbe suhant. Miután már a késő délután folyamán három egeret, három kis halat és egy mogyorónagyságú hús-darabot elfogyasztott, azt hittem, hogy erre az éjszakára jóllakott; még egyszer megtöltöttem az ivópoharát és körülbelül 10 órakor magam is nyugovóra tértem.

Az éj folyamán irtózatossá karmolást érzek a testemen, egyik lábamon pedig hatalmas harapást, ijedve riadtam fel az álmomból. Miután már a hajnal is derengeni kezdett, meg volt fejtve e furcsa, korántsem tréfa számába menő meglepetés. A vakondok felmászott a láda felső peremére — miközben a deszka egyik galyhelyén levő lyukba kapaszkodott — s félretolva az üveglapot, onnan ejtette le magát a padlóra. Mikor már szerencsésen ide érkezett, a szag oda csalta ágyamhoz. Természetesen ismét éhes volt, s most arra törekedett, hogy a meg-

szimatolt zsákmányon lakmározék s így ágyamig törtetett előre.

Ruhámat aggregények módjára hanyagul szoktam a székre vetni s így a padlót érő alsónadrágom segítségével könnyű szerrel elérte a lábam friss húsát. Fekete vendégemet visszavittem lakásába — s okulva a nem éppen kellemes tapasztalaton — az üveglapra reá tettem nagy latin lexikonomat. Így azután az éj hátralevő részét nyugalomban tölthettem.

(Folytatása következik.)

A vihar.

— Juda Halévy. —

II.

(Folytatás.)

Fölkel a vihar zajongva,
Tornyosul vadul az ár.
Szélvész zúdul a habokra,
Rettegés az agyra száll.
Elborúl a menny sötéten,
Zúg a hullám lenn a mélyben,
A zajlás dühöngve kél fel,
Ellent senki itt nem áll!

Uralg a felés, szertefutva,
A mint az özön megjelen.
Hegy s völgyet alkot szörnű útja,
Hajónk inogva reng le-fel.
S a mint merül a barna árba,
Majd meg fölszáll a hab csücsára,
Szemünk mentő reménysugárra
Leselg s imánk kél csendesen.

És a szívem esőndbe hallgat,
Fölkel mélyin a remény.
Édes Mózesem! te halljad!
Im hívlak segélyre én.
Jöjj varázsbottoddal erre,
Am a vész tombol csak egyre
S följajdul imám esengve:
Nézz, erős Uram felém!

Halottak napján.

(1895.)

Irta: LEOPOLD LAJOS.

Hallgasson elegendő perczre az élet vásári zaja, szüneteljen az önzés, merüljünk el egészen az emberi mulandóság megrendítő gondolatába. Mindennek a vége a bús hervadás.

«Meghal az átkozott, meghal a siratott,

— — — — —
És mindez, ó Uram, a te akaratod!»

A te szentséges, áldó kezed még a sirban is boldogít, Atyánk!

Te benned bízunk, hiszünk és reménykedünk, hogy ábrándozásaink, vágyaink és munkálkodásunk vége nem az a talpalatnyi föld, hanem az örök világosság fényes birodalma. Ebben a szellemvilágban egy lélekké forr össze minden emberi elme és szív, ebben a világban nincs árva, nincs elhagyott, nincs szegény és nincs gazdag, mert a halál egyenlővé teszi azokat is, a kiket az életben elválasztott a vallás, a rang, a vagyon . . . Az élet vihara után a felhők mögül előtör az örök isten ragyogó napja, a mely egyformán süt mindenkire. — — — Igen, ezt hisszük és reméljük, de már az élet tavaszán megjelenik a skepticizmus ördöge és fülünkbe súgja a rettentő igét.

«A miért annyi éven át szenvedtél, türtél, dolgoztál és virrasztottál küzdelmes, szomorú éjszakákon keresztül, semmivé lesz, kárba vész, a Nihil, a Nihil, az áll előtted!»

. . . Komor sejtelem járja át a lelkünket . . .

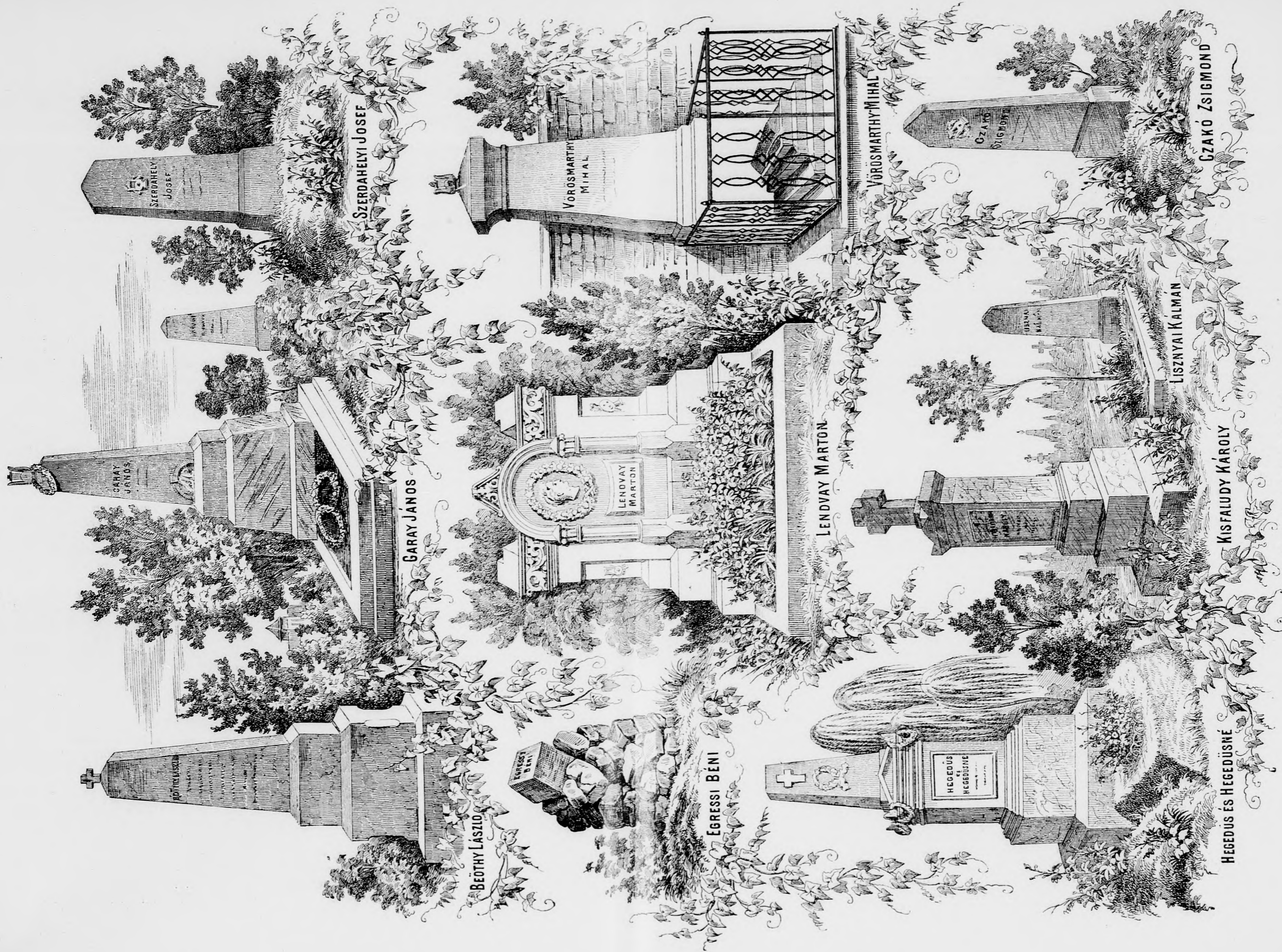
De nem, ó nem, Uram, ez nem lehet a Te akaratod!

Buzgó imádsággal, leborulva kérünk, hogy hitet adj a lelkünkbe, teremtd istenünk, hogy el ne csüggedjünk, hogy lelkünkben elűzzük Lucifert, hogy beláthassuk, mily igaza van a lángléleknek, a ki így dalol: «bujdosunk e földi tereken!»

Sokat tür és szenved az ember, a míg az élet purgatoriumában megtisztul a salaktól, de ha megtisztult, jutalma az örökkévalóság nem e világról való birodalma.

Ez az örök élet csudálatos, felfoghatatlan, bűbajos világa, a melyben teljesülnek Pál apostol szavai, hogy egy lélek által egy testté forrtunk össze, «akár zsidók, akár görögök, akár szabadosak» legyünk is. Minden lélek a magasba száll. Minden test a föld porába jut. A sirkő lehet márványpirámis, lehet festetlen fejfa, alatta egyformán porlad a dugszegény és szükkőködő, a nagy Napolen és a koldus Lázár.

Közleg a téli hervadás. Már elhalt az édes szavú esalogany zokogó dala, csak a hulló falevelek zizegését halljuk. Ebben a hervadásban még szomorúbb a temető, mint máskor. Hűvös őszi szél suttog a fülünkbe borzalmas meséket . . . De azok ott lenn nem érznek semmit s ott fenn az istenség oltártüze melen-

SZERDAHELYI JOSEF

GARY JÁNOS

BEÖTHY LASZLO

EGRESSI BÉNI

LENDVAY MARTON

VÖRÖSMARTHY MIHAL

LENDVAY MARTON

VÖRÖSMARTHY MIHAL

HEGEDÜS ÉS HEGEDÜSNÉ

KISFALUDY KÁROLY

LISZNYAI KÁLMÁN

CZAKÓ ZSIGMOND

geti őket. Ők boldogok. Mi, a kik itt maradtunk, viseljük némán, panasz nélkül a fájdalom keresztjét, alkossunk tehetségünkhöz képest a hazának s az emberiségnek és mindenek felett — higyjünk. Mert hit nélkül halottak napja a kétségbeesés borzasztó örvényét tárja elénk, de ha hiszünk, lelkünk fájdalom megenyhül s bizunk abban, hogy nem örökre váltunk meg azoktól, a kiket szerettünk; bizunk abban, hogy a boldogság és béke édes hazájában újra keblére ölelheti a szülő gyermekét, a testvér a testvért, a barát a jó barátot, bizunk abban, hogy találkozunk.

Halottak napján évről-évre el szoktam látogatni a katolikus temetőbe. Nem az én valóságom halottai, a kik ott pihennek, de a szívem, lelkem mindig megerősödik a hitben, valahányszor arra a helyre lépek, a hoi a porba sűjtá az isten a testet, az anyagot, de felemelte magához a végtelen magasságba a lelket, a szellemet.

Esztenedeje éppen, hogy künn jártam halottak napján a bajai temetőben. Kődös őszi est volt és fényárban uszott az egész temető-kert. Legalább néhány égő gyertya a legegyszerűbb síron is volt, csak egy sír maradt árván: Tóth Kálmán édes anyjának a sírja, a kiről a költő még elhomályosuló lélekkel is mindig csak úgy énekelt, hogy ő volt «a legjobb anyja». S mikor ezt mi, künn időző diákok megláttuk, siettünk összerakni egy-két krajczárt és gyertyákat vásároltunk «a legjobb anyja» sírjára. . . Ez a jelenet sokszor eszembe jut s ilyenkor úgy érzem, hogy az ihletett költő elborult szelleme lebeg itt, körülöttünk, és megköszöni nekünk, hogy nem feledtük el azt, a kit ő legjobban szeretett . . .

Éz áldozatkész kapitány.

— Elbeszélés a Tanulók Lapja számára. —

Irta: NÉMETH PÉTER.

(2. folytatás.)

V.

Dezső fogságba jut.

A két hajótöröttet a hullámok gyönyörű, bújá növényzetű tájra vetették; előttük völgy, balról domb, jobbról pedig erdő terült el.

A Neptun vizébe hanyatló nap még egy bucsúcsókot nyomott a két faradt hajótörött ajakára, aztán eltűnt a láthatárról és helyét az est-szürkület foglalá el.

Miklós és Dezső az erdő felé vették útjokat, melynek szélén a kiállott fátadalmak után megpihentek és csak akkor ébredtek fel, mikor a nap már magasan volt az égen és arany-sugaraival behinté a természettől megáldott földet.

A két hajótörött ismeretlen földön, éllenszomszjan, fegyver nélkül volt.

Miklós kapitány úgy vélte, hogy a Kongó folyam tájékán vannak, ez a vidék pedig igen veszedelmes fekete lakóitól.

Eszak felé vették útjokat és egy kiálló magaslatra értek, melyről az egész vidéket beláthatták. Hatalmas folyam hullámai hömpölyögtek tova a völgyben, a hegy lábánál pedig négerrek állottak harci fegyverzetükben, útra készen.

Dezső és Miklós e borzasztó látványra nem voltak elkészülve, nagyon megijedtek és menekülésre gondoltak, futásnak eredve, de már későn volt, mert egy magas termetű, erős néger, ki örök volt felállítva, észrevette őket és elkialtotta magát.

Szaz torok utánozta e harci kialtást és a feketék a menekülők után vetettek magukat.

Miklósnál egy erős bot volt, melyet még az erdőnél tört, ezzel akarta magát védelmezni, először azonban futással igyekezett menekülni.

Dezsőt, ki igen fáradt volt és kevésbé tudott futni, utólérték a négerrek.

Nagy örömrivalgásban törtek ki, letéperték és megkötözték.

Míg Dezsővel ez történt, azalatt Miklós kapitány elmenekült az erdő sűrűjébe, ott egy fára kúszott fel, honnét a négerrek minden mozdulatát láthatta, de őt senki nem vehette észre.

Vakmerő, de nem kivihetetlen terv fogamzott meg agyában, eltökélte ugyanis, hogy habár élete feláldozásával is, de mégis megmenti Dezsőt. Látta, hogy a négerrek a tartomány belsejébe veszik útjokat, Dezsőt pedig magukkal hurezolják, hamar lekúszott a földre és vigyázva követé az ellenség nyomait.

Arra számított ugyanis, hogy majd nem viselik kellő gondját a fogolynak és ő egy vigyázatlan pillanatban fölmetszi Dezső kötelékeit és együtt menekülnek.

VI.

Az emberevők között.

A feketék másnap átkeltek a Kongón és a túlsó parton folytattak útjokat.

Miklós kapitány mindenütt követte őket, nem gondolva a borzasztó veszélylyel, melynek magát kiteszi.

Egy czél lebegett előtte: Dezsőt megszabadtítani, és ezen magasztos czélért kész lett volna életével is adózni.

Három nap, három éjjel folyvást a feketék közelében volt, kik, mint már kivette, győztesen vonultak vissza egy törzsszel vívott háború után és több rabszolgát hurezoltak magokkal.

Dezsőre különös gondot fordítottak, úgy, hogy eddig a szabadítást nem kísérelhette meg. Negyedik nap korán reggel talpon volt a néger tábor és az öregebbek tanácsot tartottak.

A tanácskozás nagyon érdekes lehetett, mert igen élénk fordulatokkal s hangos szavakkal adták jelét tetszésüknek.

Dezső és a többi foglyok szomorúan ültek összekötözve a tanács közepén, biztosan most dől el a sorsuk s vagy a halál, vagy az örökös rabszolgaság lesz osztályrészük.

Miklós rejtekhelyéből szemlélte a gyűlést, midőn egyszerre gyenge ütést érzett a vállán; hátra nézett és egy talpig felfegyverkezett francia katonát látott maga előtt.

A kapitány folyékonyan beszélt a francia nyelvet, a katonában pedig felismerte a francziát és őt mindjárt mint barátját üdvözölte.

Miklós elmondta, hogy ő magyar hajótörött, elmondta, hogy az egész hajóról csak ketten menekültek meg és a másik társa most a négerrek foglya.

— Én Brazza francia utazónak katonája vagyok, Dolisie hadnagy vezetése alatt. Seregünk két napi járásra a Kongó egyik mellékfolyójánál, az Ubanginál táborozik, Jelenleg a négerrek kémlelésére vagyok kiküldve. E törzset — folytatá a francia — jól ismerem, igen kegyetlen, nekünk is már sok bajunk volt velük. Förtelmes dolgokat művelnek, mert foglyaikat megeszik, és ezer szerencse, hogy Dezsőt még mindeddig megkímélték. Ha még két nap nem bántják, úgy mentve lesz!

— Minden faluban — folytatá a francia — van a piacon faragott kötömb, melyen a rabszolgákat levágják.

A tömb mellett czölöpök vannak és ehhez kötözik a szerencsétleneket. Őt-hat lépésre a tömbtől hajlékony pózna van felállítva, melyet lehúznak és hozzá kötik az áldozat fejét, mert így a nyak feszesen áll és a lefejezés könnyebben történik.

Miklós remegett ama gondolattól, hogy az ő szeretett főnökének fiával ily borzasztó dolgot műveljenek és esedezve kérte a francziát, hogy legyen segélyére.

(Vége következik.)

A colosseum.

(Poe A. Edgartól)

Ős Róma népe! Gazdag szentségtartó,
Mit fény s hatalom eltűnt századi
Dicső látványul hagytak az időnek!
Nehéz zarándok-út és égő szomj
Oly sok, sok napja múltán, — végre — végre
— Vágyban érted tudás dús kútfeje, —
Változva s hódoltan itt térdelek
Árnyid közt s mohó lélekkel szívom
Komor nagyságod s dicsőségedet!

Nagyság! és Kor! és Ősidők emléke!
Némaság! Pusztulás! és Éjszót!
Most érzelek, — értem hatalmatok! —
Oh oktatóstok biztosb, mint a mit
Krisztus adott az olajfák hegyén!
Varázstok bűvösb, mint mit csak kivont
A chald táltos a békés csillagokból!

Itt, hol bajnok hullt el, oszlop bukik!
Itt Róma sasa hol fénylék aranyban,
Áll éji őrt a barna denevér!
Itt, Róma hölgyinek aranyhaját
Hol szellő lengeté, ing nád s tövis!
Itt, hol arany trónján Caesar feszengett,
Rémként suhan el márványotthonában,
A sarlós hold sápadt sugárinál,
A szórtalan és fürge kövi-gyík!

De mondd! e fal, — s öröközd-födté boltok, —
Tört parkányok, s barnult oszlopfetek, —
E kögerendák, — e friztörmelék, —
E zúzott ormozat, — e roncs — e rom,
E kövek, — hajh! barnult kövek — csak ez
Mind, mit e hírhet s roppant műből a
Romlásnak s nékem az idő hagyott?

«Nem ez mind — szól az Echo — nem csak ez!
«Jós ígék áradnak szünetlenül
«Tőlünk s minden romtól a bölcs fülébe,
«Mint a Memnon zenéje nap felé.
«Nekünk hódol minden nagy hősi szív, —
«Uralkodunk a nagyok lángeszen.
«Él még erőnk, nekünk, sápadt kövek,
«Hatalmunk mind el nem tűnt, — sem hírünk, —
«Sem mind a büverő magas dicsünkéből, —
«Sem mind a csodás, mi körünkben él. —
«Sem mind, mi bennünk nyugszik a titok, —
«Sem mind az emlék, mely hozzánk tapad, —
«S körülünk leng öltönyként leplezón,
«És tündöklőbb, mint maga a dicsőség.»*

(1833.)

Ferenczy Zoltán.

* Eredetileg egy monolog a «Politian» cz. befejezetlen drámájában.

Tompa allegóriái.

— A Tanulók Lapja számára. —

Irta: SZENTIVÁNYI JÓZSEF.

A magyar hazafias költészet legszebb virágai szabadságharcunk idejéből valók. Veszélyben forgott a haza, a szabadság, a kiméletlen ellenség el akarta venni tőlünk a legdrágábbat s mi fegyvert ragadtunk a kétségbeesés elszántságával. Minden honfi-kebelben égett a szent tűz, de hatalmas lángra lobbantottak azt feledhetetlen emlékü költőink. Petőfi, Vörösmarty, Arany érző s nagy szívből fakadó költeményei csodás, bűvös hatást gyakoroltak; harcolni, küzdeni ment minden fegyver fogható ember, az egyetlen fiú odahagyta agg szüleit, a vőlegény ifjú menyasszonyát s mentek védelmezni a hazát, a legjobb szülőt s a legédesebb menyasszonyt. Az ő lelkesítő dalait énekelve ment harczba az ifjú, a kit férfivá tett azon tudat, hogy ő is tagja a hadnak, mely küzdelembe, véres harczba rohan — a hazáért. S úgy harczolt mindegyik, mint egy oroszán, mint egy félisten, de hiábavaló volt minden erőfeszítés, annyi ifjú élet, a túlnyomó sokaság előtt bukunk kellett . . . Gyászos idők következtek ezután!

A győztes borzasztóan éreztette erejét a legyőzötttel s darabokra tépte, marcangolta a ledőfött hazát.

Sirt, zokogott mindenki, de el kellett fojtani magunkba a kitörő jaj-szót, nem adhattunk kifejezést érzéseinknek, a melyek oly kimondhatatlanul fájtak. Az összezúzott szívnek csak csendesen sirdogálni volt szabad. S a mikor a legemésztöbbség voltak a kínok, a mikor legnagyobb volt a kétségbeesés, akkor lépett fel a férfiu, a ki lantjának csodás zsengeével, szavának bű-bájával gyógyító irt, balzsamot adott a fájó sebre. Dalába öntötte szívét, lelkét, erős vonásokkal ecsetelte azt, a mi fáj, a mi piritott s szívének egész melegével azon igyekezett, hogy némileg enyhítse a fájdalmat. E férfiu Tompa Mihály volt. A szeretett hazának, a jó magyar népnek szomorú sorsa ösztönözte őt, hogy ragadja meg lantját s zokogja el, kiáltva világgá egy halálra szánt nemzetnek, egy haldokló oroszánnak utolsó hörgését. De nem volt szabad szólni, a lantot félre kellett dobni, hadd szakadozzanak le egymásután a lágyan rezgő húrok . . . A szív beszédét, a szív érzelmeit rideg érzéketlenség vizsgálta felül. A magyar nép szívének a költőknek érzelmei felett a szigorú censura ítelt. Felségsértést, lázítást talált azokban a dalokban, a melyek

nyíltan adták elő azt, a mi fáj s a mi igaz. A censura nagyon jól tudta, hogy kinek szól a leczke s azt hitte, hogy kiméletlen szigorral meg lehet akadályozni a való kimondását. De a költő talált módot, hogy kikerülje a censura vizsgálatát, jelképileg beszélt, természeti képekbe burkolta azt, a mit tovább nem fojthattott magába. Így születtek Tompa Mihály örök szépségű allegóriái; ezekben ragyogtatta szellemének teljes fényét a nemzeti költő, népének vigasztalója, bátorítója.

A «Pusztán» című költeményben hazája szánalmas állapotán kesereg és különösen a censura ellen tesz heves kifakadásokat, midőn így kiált fel:

Óh! mindez úgy fáj a magyarnak
S ha ajka netalán
Egy két nótán enyhíti kínjait:
Megütözköznék dalán.
A sebzett vad a rengetegben
Kínjának hangot ad.
S magát az elnyomott magyarnak
Kísírni nem szabad.

Fájdalmának, a hon gyászának, a borzasztó kínoknak legmegrázóbb kifejezését a «Gólyához» című allegóriában adja. Fájdalomtól reszkető hangon kiáltja oda az ő kedves gólya madarának, hogy repüljön innen messze-messze, boldogabb hazába, mert ez a szenvedések földje, halál vár a jó, az igaz hazafira s nem elég, hogy az ellen tiporja a magyart, hanem még egymásra is törnek «honfi honfira vadaskodik». A szerető kebel megrázó fájdalom hangjai ezek s könyeket facsartak a szenvedők szeméből. S a szenvedők magukra maradtak gyötrő fájdalmukban; a nemzet költői, a kiknek hivatásuk lett volna enyhíteni a fájdalmat, elhallgattak, néma ajkukról messze eltűnt a dal. Ekkor hozzájuk fordul, a «Madár fiaihoz» című allegóriában biztatja, ösztökéli őket, hogy énekeljenek, daloljanak, hisz tőlük várja a busongó magyar minden vigaszát.

«Dalotokra könnyebben derül fény,
Hamarabb kihajt a holt berek,
A jelennek bűjút édesítvén,
Fiaim csak énekeljetek».

Itt az anya-madár, a haza, kéri fiaitól, a költőktől a bűbájós dalt, kéri, hogy énekeljenek s édesítsék lágy hangokkal egy haldokló utolsó perceit. Majd ő, a költő szól a madárhoz a «Kikelethez» című dalban.

(Folytatása következik.)

Felhívás a középiskolai ifjusághoz.*

Minden ifjúhoz szólunk, ki hasznos foglalatosságban örömet talál. Beszédünk minden tanulót illet, ki kedvet érez magában szabad óráit tanulságos kézimunkával tölteni.

Köztapasztalat, hogy a deák-legény, ha asztalos- vagy lakatosműhelybe vetődik, maga is örömet nyul a köznapi szerszámhoz, hogy dolgozni próbáljon; azonban mihamar rájön, hogy sem a gyalu, sem a fűrés, sem a reszelő nem igen engedelmeskedik neki.

Valljuk be, hogy kik az iskola padját kopatjuk, mindannyian járatlanok vagyunk a közönséges műszerek használatában és mivel semminemű kézimunkát nem gyakorolunk, hiányzik belőlünk, iskolás népből az ügyesség, rátermettség, mely a legegyszerűbb munkához is szükséges.

Ugyan melyikünk tud csak egy szeget is a falba verni, a nélkül, hogy a körmét kekere ne kalapálja. Hisz az olyan iskolás fiú sem mindennapi, a ki czeruzát becsületesen hegyez, avagy vonalozni, néhány ív papírost egybefűzni vagy éppen könyvet kötni tud.

Szó a mi szó, gyakorlati ügyességekben mód nélkül szegények vagyunk, pedig ezek megbecsülhetetlenek számunkra, akár tudós, akár nem tudós pályára lépünk is.

De nemcsak életrevalóságunk ilyen fogyatékos, hanem sok-sok, egészen köznapi dolognak készítése módját, anyagát sem ismerjük; táplálékunkról, ruházatunkról, szobánk butorzatáról, az élet ezer meg ezer kényelméről, szóval mind arról, a mi bennünket környéke, igen homályos sejtelmünk van.

Eszünkbe se jut elgondolni, hogy hány munkásember izzadt, fáradt benne, hány kéz pazarolta rá erejét, hogy nekünk e mindennapi kényelmünk meglegyen. Biz ez a közöny a mellett, hogy nagy hálátlanságra vall, tudatlanságunknak és félszességünknek szomorú bizonyítéka.

Hogyan várhassa majd a tudomány, hogy régi népek életét, mult idők emlékeit megértsük, ha a magunkat környező élet iránt nincs érzékünk?

Jó fiúk! Nem csupán az élet köznapi jelenségei nem érdeklik lelkünket, hanem az ifjuság külön világát: a játékot magát is már szinte közönyt nyel szemléljük. Avagy tud-e az ezredik

* Szívesen közöljük e felhívást s a budapesti középiskolai ifjuságnak melegen ajánljuk. Szerk.

fiú is sárkányt ragasztani, laptát kötni, ijjat szerelni? — Sem játékszert készíteni, sem játékszani nem tudnak.

Hány meg hány, egyébként életre való fiú még iskolai köteleseit is elhanyagolja, annyira bódul a sok olvasó-könyv, regény-félemaszlagnak után. Pedig jobbrendű olvasmányából megtudhatná, hogy olyan jeles férfiak, mint Odysseus, Archimes, Columbus, vagy hogy példáinkat a manak történetéből vegyük: Stanley, Edison, Schliemann stb. stb. fárasztó kézimunkán nevelkedtek hősökké. Őket igazán a kézimunka iskolázta nagy cselekedetekre.

Akad ugyan nagy néha egy árva lélek, a ki iskolai dologtól ment idejét okosan szeretné eltölteni, járatlanságában aztán arra veti fejét, hogy ő majd lombfűrészetet üz.

Micsoda áldástalan munka!

Hát nem ül eleget a szükséges iskolai dolognál, hogy ott kuporog kétrét görbedve a mellrontó munka mellett és heteken, hónapokon át vesződik, míg egy-két darab filigrán-deszkát kifűrészel? Jó szerencse, ha végig kinlódik az idegen mintán; akkor aztán teremtett, esetleg egészsége árán, olyan menyulhozzám valamit, a minek legdicséretesebb tulajdonsága az, hogy könnyen török.

Száz szónak is egy a vége! Valóságos kézimunkára van szükségünk, olyanra, mely az ügyesség iskolája, az élettapasztalatok és örömmök kútfeje.

Mindezt a «Kézimunkára nevelő országos egyesület» nevében mondjuk, a mely egyesület egyelőre egy nagy iskolai műhelyt szervezett, a hol módja lesz majd a tanuló ifjuságnak gyakorlatot szerezni a fának, kartonnak és agyagnak feldolgozásában: serénykedő fiúk, leányok itt majd egy-egy házieszközt, iskolai szert, játékszert, apparátust, dísz tárgyat maguk készíthetnek, még pedig megfelelő vezetés mellett jól és csinosan készíthetnek.

Az iskolai műhely látogatóit gyalupad mellé, enyves fazékhoz vagy agyagformáláshoz utalja, azért távolról sem akarunk a sok ezer meg ezer diákból asztalost, könyvkötőt vagy fazekast nevelni, hanem az a célunk, hogy egészséges, testedző munka útján mindannyiból ügyes és életrevaló ember váljék. Fiúk, leányok szíves örömet rászánják magukat efféle tevékenységre és mihamar rájönnek, hogy a kézimunka gyakorlata nem valami terhes, robot-szerű dolog, hanem testedző szórakozás.

A ki tehát kedvet és hajlamot érez magában, kérje meg szüleit, hogy engedjék meg neki heti két-három órán át az iskolai műhelyben munkálkodni. A tandíj maga oly csekély,

hogyan senkit a kézimunka szép gyakorlatában nem gátolhat, szegény fiúk tandíjáról pedig az Országos Egyesület maga fog gondoskodni.

Elvárjuk tehát, hogy kiki e fölhívást figyelemmel elolvassa, foglalataját megszívelje s abból tanulságot vesz.

Beiratkozhatni november 7-ig minden nap d. u. 4—6-ig az Orsz. Egyesület helyiségében: József-körút 31/b. I. emelet.

Teleki Sándor gr., alelnök. Popper István, alelnök. Gutenberg Pál, igazgató.

IRODALOM.

A Jeles írók iskolai tára című vállalatból Sallustius Bellum Jugurthinum-át és Sophokles Elektra-ját kaptuk. Az előbbi Hittrich Ödön főgimnáziumi tanár magyarázza, az utóbbit Losonczy Lajos. A Jugurtha magyarázatában a Sallustius életéről és műveiről, a Bellum Jugurthinum tartalmáról külön fejezetek vannak. Ezenfelül az egészhez ügyes szó- és tárgymagyarázat. Ára 50 kr. — Losonczy L. Elektra-ban Sophokles életrajzáról, Elektra tárgyáról, forrásairól, mások feldolgozásairól, Elektra jellemeiről, a tragikumról, Elektra cselekvényéről, szerkezetéről nyelvről, verseléséről és zenéről, Elektra első atheni előadásáról s további soráról tárgyal. Szövegül Csiky Gergely jeles fordítása szolgál. A 144 lapos füzet ára 60 kr. Mindkettőt a Franklin-társulat adja ki s kapható bármely könyveskereskedésben.

Poe Edgar költeményei Ferenczi Zoltán fordításában jelentek meg az Olesó Könyvtár 355. számában. Az ifjúság érettebb része, mely a jeles amerikai író «Holló» című versét Szász Károly kitűnő fordításában ismeri, mindenesetre érdeklődni fog e misztikus író iránt, a kinek azonban, megjegyezzük, csak a Holló cz. verse oly hangulatos és megkapó, csinosabbak a Lenora, Ulalume, Izrafál cz. darabok. Lapunkban mutatványul közöljük a «Colosseum» cz. költeményt, a mely szavalásra is elég alkalmas.

A kard és lant hőse, Gaál Mózesnek a Tanulók Lapjában megjelent ifjúsági regénye egyike lesz a karácsonyi könyvpiac érdekes újdonságainak. A mű könyvalakban, gyönyörűen illusztrálva fog megjelenni a Franklin-társulat kiadásában. Előre is felhívjuk reá olvasóink érdeklődését.

A Szalay-Baróti-féle «Magyar Történet»-ből most hocsátják közzé a 25. füzetet, melyben II. Zsigmond és Hunyadi János kora van tárgyalva. E fejezeteket is Szalay József, az elhunyt kiváló historikusunk írta meg, Baróti Lajos pedig, figyelemmel az azóta történt kutatások eredményére, átdolgozta őket. Most is értékes műmellékletet találunk a füzet élén. A szövegbe nyomott illusztrációk száma tizenkettő. Megemlíthjük, hogy a kiadó cég már bekötési táblákat is készített a munka számára, még pedig kétféleképpen, a «korona-

kötés» középpontja a magyar korona dombornyomású képe, a «Corvina-kötés» pedig a bécsi udv. könyvtárban őrzött A Havante-Codex című lapját reprodukálja. E táblák méltó diszei lesznek a kiváló munkának, mely már a millennium évében egészen teljes lesz négy kötetben. A megrendelések a Lampel-féle (Wodianer F. és Fiai) kiadócézhez intézendők, mely a füzeteket 30 kr-jával szállítja.

FEJTÖRŐ.

Jerzsabek Istvántól.

1. Számtani kérdés:

Valamely társaságban a férfiak száma fél akkora, mint a nőké, s miután 8 férfi mezejével együtt eltávozott, még négyszer annyi nő maradt, mint férfi; hány férfi s hány nő volt a társaságban?

2. Földrajzi kérdés:

A délkeleti felföld melyik megyéjében fekszik és melyik fürdőintézettel bíró falu az, melyben esodálatos az, hogy úton-útfélen pompás ásványvíz-forrás és gáz kiömlés található. Legnagyobb nevezetessége a falu közepén fekvő, ásványvízből képződött iszapos fürdő tombolva fel-felfakadó vizével, mi ennek a neve?

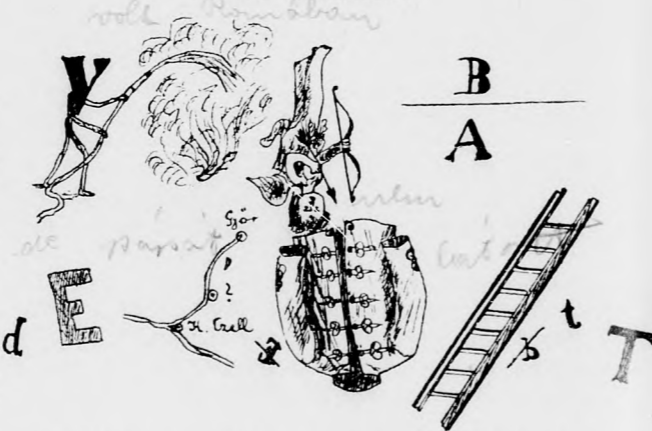
3. Történelmi kérdés:

Ki volt azon híres angol király, ki alapját vetette meg az angol reformációnak? Uralkodása kezdetén milyen czímmel tisztelte meg a pápa és miért?

4. Természettudományi kérdés:

Melyik az a madár, mely felül hamvas, alul fehér, szárnya és farka fekete. Rigó nagyságú, más madarak kiáltását utánozván, azokat magához csalja s a kisebbeket megöli? Melyik rendbe és családba tartozik?

5. KÉP-TALÁNY.

Megfejtési határidő: november 10. A határidőn túl beérkező megfejtések nem vétetnek figyelembe.

A 42-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtései: Számtani kérdés: Károlynak volt 88, Imrénnek volt 61 koronája. — Földrajzi kérdés: Miló sziget. Az itt kiásott Venus szobrot lelhelye után milói Venusnak nevezik. Történelmi kérdés: Turenne Henri de Latour d'Auvergne vicomte. A Felső-Rajna vidékére Montecuccoli ellen küldetett. Természettudományi kérdés: A tarajos göte (triton cristatus). — Fizikai kérdés: Paixhans Henrik József. — Képtalány: Népitélet.

Helyesen megfejtették: Schwarcz József, Jerzsabek István, Borbély Zoltán, Garka Sándor, Perl Jenő, Kugel Dávid, Pethő Géza, Csizmár Márton, Nyitó Ferencz, Szekerák Károly, Konczek Mihály, Bathó Zoltán, Májér László, Bartesik József, Koller János, Klárik László, Rohla Márton, Szóó Lajos, Hulin Gábor, Schönfeld Adolf, Kléger József, Beleznay Gábor, Adler Gyula, Vágó Ferencz, Erdős Dezső, Lukácsy Imre, Török Elemér, Plhorik Antal, Háy Géza, Bogár Gyula, Riszner József, Förster József, Petheő Zoltán, Steigenberber Miksa, Vigner Gyula, Forgács József, Répás János, Turcsányi Ferencz.

A jutalom könyvet Bogár Gyula nyerte el, kinek a kiadóhivatal a könyvet megküldi.

☞ Tanulók Lapja harmadik irodalmi pályázata.

1. Bármely tárgy értekezés. Jutalma 1 db. arany.

2. Eredeti elbeszélés, melynek tárgya az iskolai élet köréből van merítve. Jutalma 1 db. arany.

3. Fordítás bármely nyelvből. A fordítandó darabnak prózáinak s a Tanulók Lapja szellemének megfelelőnek kell lenni. Jutalma 8 korona.

4. Eredeti költemény. Jutalma 8 korona.

5. Tollrajz, mely olyan képet ábrázoljon, melyet a Tanulók Lapja közölhet. A nagyságra nézve irányadó a lap egy oldala. Jutalma 8 korona.

6. A legszebben összeállított fejtörő kérdések t. i. egy számtani, földrajzi, történelmi, természettudományi, (esetleg fizikai is) egy kép- vagy sakkrajznyel. Szóval oly közlemény, mely a Tanulók Lapja «Fejtörő» rovatában egyszeri közlésre a legalkalmasabb. Jutalma 5 korona.

7. A legsikerültebb amateur fotográfia beküldőjének egy momentzáró készüléket tűzünk ki jutalmul.

A pályamunkák tisztán, a lapnak csak egyik felére írva a Tanulók Lapja szerkesztőségébe bérmentve küldendők.

A pályamunkára jeligét kell írni, ugyanezen jelige egy borítékra irandó, mely boríték a szerző

nevét, lakását s a pályázatra való jogosultságát igazoló czimzalagot rejtsse. Jelige nélküli pályázatokat nem veszünk figyelembe.

Lapunk azon olvasói, a kik nem előfizetői a lapnak, de tagjai olyan önképző-körnek, mely lapunkat járattja, szintén pályázhatnak a feladott themákra, de jeligés levelökben az önképző kör vezető tanárával igazolni tartoznak, hogy a nevezett önképző-körnek valóban tagjai.

A beküldött kéziratokat vissza nem adjuk; a jutalmazandó dolgozatokon kívül azon pályamunkákat, melyeket jóknak ítélünk, a «Tanulók Lapja»-ban közölni fogjuk, a mennyire azok közlését lapunk terjedelme megengedi.

A pályázat határideje 1895. decz. 23. A később beküldött dolgozatokat nem bocsátjuk pályázatra.

VEGYESEK.

A budapesti VII. ker. m. kir. állami főgimnázium Ifjúsági Köre f. hó 27-én tartotta harmadik rendes önképző gyűlését. A gyűlés következőképen folyt le: 1. Jusztusz főjegyző felolvasta az előző gyűlés jegyzőkönyvét, melyet a gyűlés hitelesített. 2. Grünberger titkár előterjesztette jelentését az önképzőkör eddigi munkásságáról s a pályázatokról. A pályakérdések következők: a) Latin műfordítás, Tibullus I. könyvének 3. elegiája, dija 10 korona; b) görög műfordítás, Hymni Homericiből «A delosi Apollohoz» intézett himnusz, dija 10 kor., c) magyar irodalmi kérdés, A «Szigeti veszedelem» és a «Buda halála» aeshetikai összehasonlítása, I. díj 10 kor., II. díj 6 kor., d) történelmi kérdés, A renaissance hatása Magyarországon, dija 10 kor., e) fizikai kérdés, A légnomás szerepe a természetben és a gyakorlati életben, dija 10 kor., f) elbeszélés, dija 10 kor., g) eredeti költemény, dija 10 korona. Azonkívül Bányai Aladár ifj. elnök 10 koronás díjat tűz ki nyugoteurópai nyelvből való műfordításra s Grünberger Izsó 10 koronás díjat Petőfi «Talpra magyar»-jának nyugoteurópai nyelvre való lefordítására s végül dr. Szigetvári Iván tanár-elnök ur ugyancsak 10 koronás díjat jelentett be később meghatározandó pályakérdés jutalmazására. A gyűlés a jelentést egész terjedelmében tudomásul vette. 3. Az ifjúsági dalkör férfikara ezután elénekelt Tinódy Sebestyén «Ti szegény magyarok . . .» című régi dalát élénk tetszés mellett. 4. Titkár felolvasta Bürger «Lenora» cz. balladájának műfordítását, melyet a kör Singer Ferencz bírálatának meghallgatása után szótöbbséggel jzöki dicsérettel foga-

dott el. A kisebbség I. fokot ajánlott. Szerzője Spitzer 7. o. t. 5. Kovács Ferencz felolvassa s megbírálja «A mezőn» cz. eredeti dalt, melyet a kör érdemkönyvbe való beírásra fogadott el. Szerzője Dalmady Zoltán 7. o. t. 6. Alföldy Béla 8. o. t. ezután viharos tetszés kíséretében hegedűn előadta Hubay Csárda-jeleneteit. 7. Jusztusz Zsigmond ezután felolvasta s megbírálja «A bojtár és gróf» című eredeti költeményt, melyet a kör, élénk derűtliséggel jutalmazva az elmés bírálatot, egyhangúlag tudomásul vett. 8. Nagy vita támadt ezután a «Malomhoz» cz. költeményt illetőleg, melyet 3 felszólaló is kompilációként tüntetett fel, a kör azért úgy ezt, valamint az ezen költeménnyel egy borítékban s egy jelige alatt beküldött «A Svábhegyen» című dalt visszautasította. 9. Zerkovitz Rezső ezután elszavalta Gabányi «Filippó» című víg monológját közepes siker mellett, a kör tudomásul vette a szavalatot. 10. A kör a Tanulók Lapjának küldendő gyűlési tudósítások megírásával a titkár bízta meg.

Főgimnázium Békés-Csabán. Békés-Csabán a millennium alkalmából az ottani négy osztályú gimnáziumot teljes nyolcz osztályú főgimnáziummá akarják kiegészíteni. E czélra 100.000 frtos alap létesítésén fáradoznak. Az összeg felét társadalmi úton, adakozás által akarják beszerezni s eddig is körülbelül mintegy 10.000 frt gyűlt össze. A töke negyed-részt a városban levő felekezetek fogják összeadni, ezenkívül állami segítségre is számíthatnak.

A lévai állami tanítóképző intézet október 20-án ünnepelte fennállásának 25 éves jubileumát. A kultuszminisztert Szathmáry György min. tanácsos képviselte. Az ünnep lefolyása a következő volt: Reggel 9 órakor a növendékek tornaversenyt tartottak az intézet udvarán. Ezt matiné követte az intézeti zeneteremben, a melyen üdvözlő beszédek mondtak. Ezután Szabó Lajos igazgató az intézet történetét olvasta fel, mire a mostani és a volt növendékek hangversenye következett. Délben 200 terítékű közebed volt, este táncmulatság. Az intézet igazgatója az ünnep alkalmából illusztrált emlékkönyvet adott ki, ára két korona.

A debreczeni állami főreáliskola önképzőköre okt. hó 19-én ülést tartott, dr. Kardos Albert tanár úr és Komlóssy Imre 8. o. t. elnöklete alatt. A jegyzőkönyv felolvasása után Bródy Béla 5. o. t. szavalta Petőfi «Ebéd után» című költeményét. A szavalat közép-sikerült. Ezután a főjegyző 3 beérkezett költe-

ményt olvasott fel, a mit Péter Elemér, Nagy Béla és Szabó István 6. oszt. tanulóknak adtak ki bírálat végett. Ezután Bisotka Gábor 6. o. tanuló szavalta Balog Zoltán «Colombus» cz. költeményét. A szavalat jegyzőkönyvi dícséretben részesült. Még Weisz Jenő szavalta Jókainak «Munkácsi rab» című költeményét, miután a gyűlés bezárattott.

A verseczi m. kir. állami főreáliskola önképzőköre okt. hó 26-án, d. u. 2 órakor tartotta első rendes gyűlését. Fritz Jenő alelnök lelkes beszéde után az alakuló gyűlés jegyzőkönyve felolvasatott és a tárgysorozat megkezdődött. 1. számban szavalt Csik Mihály 8. oszt. tan. (Coriolanus), 2. Dreszl József 6. o. t. (A magyarokhoz), 3. Sparger Miczisláv 5. o. tanuló (A tudós macskája). Mindhárom szavaló elismerésben részesült.

A székesfehérvári főgimnázium önképzőköre 1895—96-ik évi gyűléseit szept. 29-én tartott választmányi gyűléssel kezdte. Horváth Cyrill dr. egyetemi magántanár úr vezetése alatt. Az elnök br. Fiáth Ferencz, a főjegyző Faykiss F., a titkár Say Győző 8. o. t. lettek. A többi hivatalok betöltése után az okt. 6-án tartandó gyűlés programját állapították meg s okt. 27-én az első rendes gyűlés tartatott. A jegyzőkönyv hitelesítése után Krausz Aladár «Tinódi (Lantó-) Sebestyén» irodalmi értekezését bírálják Ereki, Veörös és Windisch. Vezető tanár úr felülbírálatában túlságos szigorúnak találta az egyes bírálatokat s a munkát megdicsérte. Az idő előjárta miatt szavalatok nem voltak, hanem Ereki Károly ajánlotta a Tanulók Lapját előfizetésre, mint összekötő kapcsolatot az ország összes önképzőkörei közt, mit Krausz A. argumentumaival élénken támogatott. A kör egyhangúlag elfogadta a kitűnő lapot s jegyzőkönyvbe vétette az egyhangú elfogadást.

Szerkesztői üzenetek.

Borbély Z. Sajnáljuk, már megsemmisítettük. Leopold L. Baja. Üdvözlét. Singer L. A lap elmaradása miatt forduljon a kiadóhivatalhoz. A küldött dolgozat csak azon esetre jön, ha hely lesz. Levelét csütörtökön kaptuk, így dolgozata e héten semmi szín alatt nem jöhet, mivel a cikkek közlésének sorrendjét mindig az előző hét szombatján állapítjuk meg, csak az önképzőköri jelentések, a megfajtasok s a szerk. üzenetek, mint a lap végén álló közlemények jöhetnek csütörtökön is a lapba. Miféle izzólámpát kíván? Egy ilyen gyár van a IX., Kinizsy-utca 12. sz. alatt, írjon oda. Sajóvölgyi. Megkaptuk, — ha jó, a jövő héten jön. Cs. F. Versecz. Sorát ejtjük. E. K. Székesfehérvár. Ha jó, — igen. Rosenberger D. Arról nincs tudomásunk, hogy a Pesti Hírlapot a deákok féláron kapják. A csont-lombfűrészre vonatkozólag nem adhatunk felvilágosítást. — Több kéziratra jövő számunkban felelünk.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:
Egész évre ... .. 4 frt.
Fél évre ... .. 2 frt.
Negyed évre ... .. 1 frt.
Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK
felvételnek és jutányosan számíttatnak.

Dr. PAP FERENCZ.

Kemenes alatt, a Marczal völgye, Nemes-Magasi volt szülőföldem. Sokat kóboroltam itt szabadon a mezőkön, a tüskés fensikon s mégis oly rövidnek tűnik fel gyermekkorom. Apró fiú voltam, alig kilencz éves, hogy elhagytam szülőföldemet, azóta csak vendég voltam abban a kedves, egyszerű házban, melynek képével egy kötelességtudó apának s mélyen érző anyának fogalmátkötőm össze.

Idegenek közé jutottam, nyelv, vidék idegen volt — Sopronba. Itt tanultam küzdeni az élet apró bajaival, itt tanultam merész álmokat szőni, éjszakázni a könyv mellett, itt ismertem meg egy új kört, melynek más fogalmai, érzései voltak, mint a vidám életkedvű kemenes-aljai közönségnek. Hosszú volna elmondani, a Magyar Társaságnak főjegyzői székéből, honnan szigorú ítéletek hangzottak el önképzőköri dolgozatokról, hova, merre kalandozott képzeletem.

Aztán Budapestre, egyetemre kerültem. Az első években csak a tudomány volt minden működésem célja. Alig vettem észre a mozgó fővárost; a könyvek, könyvtárak, egyetem, dolgozatok teljesen meghódították s lefoglalták agyamat. Bajor földön, a jó kedv s művészet hazájában lélegztem fel újra szabadon. Festészet, zene, szobrászat, költészet, a modern társadalmi élet vonzott, csábított.

Mennyire más szemmel láttam viszont a mi kedves Budapestünket! Csak most vettem észre, mennyi öröm, mennyi nyomorúság, mennyi fény, mennyi szenny s mennyi nemes ábránd van itt egy halomba összehordva. Belenéztem e csodás halomba, s érdekelt e halomnak minden apró részlete, érdekelt s komorrá tett. A kórházakban megismertem a fővárosi társaság fizikumát, az utcán, a pinczelakásokban, csödületek helyén, az élvezetek színhelyén, egy-két kedves szalonban megismertem csodálatos lelkének működését.

Nagyon a mélyére tekintetem a fővárosnak, azt hiszem, tekintetem megtévedett; beteg testet, beteg lelket láttam magam előtt.

Ekkor nyílt meg előttem Erdély. Báró Bánffy Györgyné gyermekeivel jutottam Gernyeszegrre, a Maros völgyébe. Sok kedves órának emléke köt azóta a gernyeszegi kastélyhoz, a kastély kedves népéhez. Szinte második hazámmá lett a magas erdélyi

havasok vidéke, melynek különös társaságában új világot, új életnézetet s néhány rokonlelket találtam.

A mint a villamos lámpa fényénél, mely papiromra ömlik s a csendes, magas szobámban elgondolkodom elröppent éveimről, megélénkül képzeletem előtt környezetem. Alakok vesznek körül, kik mindannyian hatással voltak